

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 71/2024-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Aleja Slobody 1890/50, Dolný Kubín, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline sp. zn. 14Cob/130/2022 z 10. januára 2023 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/22/2023 z 29. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru v spojení s princípmi právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a 3 a čl. 12 ods. 1 ústavy uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil a vec vrátil krajskému, resp. najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Sudca ústavného súdu Miloš Maďar, ktorému bola vec sťažovateľky vedená pod sp. zn. Rvp 2741/2023 pridelená ako sudcovi spravodajcovi, listom z 11. decembra 2023 v zmysle § 49 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oznámil predsedovi ústavného súdu dôvod jeho možného vylúčenia vo veci. Vzhľadom na príbuzenský pomer k zamestnancovi dražobníka by mohla u objektívneho pozorovateľa vzniknúť pochybnosť

o nestrannosti jeho osoby. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 17/2024-6 z 24. januára 2024 rozhodol, že sudca Miloš Maďar nie je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2741/2023.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Dolný Kubín uznesením č. k. 6 Cb 3/2022-69 z 26. augusta 2022 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil sťažovateľke povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva na špecifikované nehnuteľnosti a navrhovateľovi (vlastníkovi zálohu) povinnosť v lehote 15 dní od právoplatnosti podať proti sťažovateľke žalobu vo veci samej, ktorej predmetom bude určenie, že špecifikované nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom. Okresný súd vzhladol potrebu bezodkladne upraviť pomery strán sporu, keďže mal z návrhu a jeho príloh osvedčené, že sťažovateľka začala výkon záložného práva k nehnuteľnostiam formou dobrovoľnej dražby (výzva [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na poskytnutie súčinnosti pri obhliadke predmetu záložného práva z dôvodu stanovenia všeobecnej hodnoty pre účel dražby). Bol pritom toho názoru, že záložné právo zo zákona [§ 28 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“)] zaniklo, keďže si sťažovateľka svoju pohľadávku proti úpadcovi [REDAKOVANÉ], prihlásila v základnej prihlasovacej lehote, avšak si ju neuplatnila ako zabezpečenú (list [REDAKOVANÉ], správcu konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ]). K výmazu záložného práva z katastra nedošlo. Výmaz záložného práva možno jednoznačne dosiahnuť určovacím výrokom súdu v konaní vo veci samej.

4. Krajský súd napadnutým uznesením na základe odvolania sťažovateľky uznesenie okresného súdu potvrdil, keďže považoval za osvedčené obidve zákonom vyžadované podmienky na vyhoviecie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, existenciu nároku aj potrebu neodkladnej úpravy pomerov. Vyhodnotenie odvolacej námietky sťažovateľky o existencii prekážky rozhodnutej veci bude podľa krajského súdu namieste v konaní vo veci samej. Keďže v čase rozhodovania o neodkladnom opatrení nie je zrejmé, či vôbec, a ak áno, z akých skutkových a právnych dôvodov bude žaloba podaná, až v konaní o veci samej bude možné posúdiť, či bude daný ten istý predmet konania, či nárok bude vyplývať z tých istých skutkových tvrdení ako v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 Cb 36/2014 (ako namieta sťažovateľka). Okresný súd vecne správne posúdil, keď vyhodnotil osvedčenosť nároku, keďže z listinných dôkazov vyplýva neprihlásenie zabezpečovacieho práva v konkurze a z toho plynúci zákonný následok podľa § 28 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Je potrebné zamedziť právnym následkom prípadného výkonu záložného práva (zmene vlastníckeho práva k predmetu zálohu), keďže účelom neodkladného opatrenia je zabezpečiť, aby konanie vo veci samej malo vôbec zmysel.

5. Proti uzneseniu krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila § 420 písm. d) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd ho napadnutým uznesením odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP bez toho, aby sa zaoberal jeho dôvodnosťou, keďže napadnuté uznesenie krajského súdu nemá povahu rozhodnutia vo veci samej ani rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 31. augusta 2023.

II

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka namieta nedostatočné odôvodnenie a arbitrárnosť uznesení krajského súdu a najvyššieho súdu.

7. Nerešpektovaním § 230 CSP krajský súd porušil princíp legality a právnej istoty. Žalobca sa nemôže v novom súdnom konaní domáhať toho istého určenia (že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom), o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom okresného súdu sp. zn. 9 Cb 36/2014 z 5. decembra 2018. Sťažovateľka odkazuje na judikatúru najvyššieho súdu (sp. zn. 5 Cdo 120/2009) týkajúcu sa prekážky rozsúdenej veci, pričom podľa jej názoru nie je pre ustálenie rovnakého predmetu konania rozhodujúce, že sťažovateľ v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia uvádza iný dôvod neexistencie záložného práva (zánik v zmysle § 28 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii) než v pôvodnom konaní (premlčanie). Súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté. Z uvedeného dôvodu sťažovateľka považuje záver krajského súdu, že vo veci neexistuje prekážka právoplatne skončenej veci, za arbitrárny.

7.1. Rovnako arbitrárny je podľa sťažovateľky aj záver krajského súdu, že neprihlásením pohľadávky do konkurzného konania vedeného na majetok dlžníka ako zabezpečenej spôsobuje zánik záložného práva, ktorý nemá oporu v zákone.

7.2. Krajský súd nedostatočne a arbitrárne odôvodnil aj naplnenie podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia. Podľa sťažovateľky nebol v prejednávanej veci osvedčený nárok žalobcu ani potreba dočasnej úpravy pomerov.

7.3. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti venuje aj nepremlčaniu záložného práva.

8. Vo vzťahu k najvyššiemu súdu sťažovateľka namieta, že sa iba formalisticky zameral na skúmanie naplnenia dôvodov prípustnosti dovolania bez väzby na jej argumentáciu (prekážka rozsúdenej veci), na ktorú vôbec nereagoval.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým odmietol jej dovolanie ako neprípustné. Napadnuté uznesenia podľa nej trpia vadou nedostatočného odôvodnenia a arbitrárnosti.

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K napadnutému uzneseniu krajského súdu:

11. V úvode tejto časti uznesenia ústavný súd konštatuje, že pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia krajského súdu z dôvodu, že najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol s poukazom na jeho neprípustnosť, teda nedošlo k vecnému prieskumu námietok sťažovateľky uplatnených v dovolaní (porov. II. ÚS 108/2023), pričom pamätal aj na materiálnu ochranu práv sťažovateľky.

12. Ústavný súd sa zaoberal aj otázkou včasnosti podania ústavnej sťažnosti v tejto časti ako jednej z procesných podmienok jej prípustnosti. Vzhľadom na to, že sťažovateľka proti uzneseniu krajského súdu podala mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) a najvyšší súd ho ako neprípustné odmietol, ústavný súd, vychádzajúc zo štvrtej vety § 124 zákona o ústavnom súde, považoval dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu v danej veci za zachovanú (napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nadobudlo právoplatnosť 31. augusta 2023, pozn.).

13. Ústavný súd pritom zotráva na názore, že začiatok plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti nemožno predĺžiť v prípade, ak je mimoriadny opravný prostriedok proti určitým rozhodnutiam vylúčený, resp. neprípustný zo zákona [napr. § 422 CSP, § 76 Civilného mimosporového poriadku, § 439 ods. 2 a 3 Správneho súdneho poriadku, § 371 ods. 7, § 382 písm. f) Trestného poriadku] (porov. Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 937.). Ďalšími príkladmi dovolania *ex lege* neprípustného sú napr. ustanovenia § 421 ods. 2 v spojení s § 357 písm. a) až n) CSP, resp. § 202 ods. 4 Exekučného poriadku. Inými slovami, predĺženie začiatku plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nemožno *a priori* vylúčiť vtedy, ak bolo dovolanie odmietnuté ako neprípustné z dôvodov závislých od uváženia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 436/2022).

14. O tom, že v prejednávanej veci najvyšší súd hodnotil povahu napadnutého uznesenia krajského súdu, inými slovami, že neprípustnosť dovolania závisela od jeho uváženia, svedčí napríklad aj bod 20 uznesenia najvyššieho súdu.

15. Vhodnosť zotrvania na uvedenom prístupe podľa ústavného súdu spočíva aj v skutočnosti, že mu je z jeho rozhodovacej činnosti (II. ÚS 44/2023) známy prípad, keď najvyšší súd síce uviedol, že prípustnosť dovolania žalovaného (proti uzneseniu krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia) podľa § 420 písm. f) CSP nie jej procesne daná, ale napriek tomu meritórny dovolací prieskum vykonal a konštatoval, že konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté tvrdenou vadou zmätočnosti.

16. Berúc do úvahy povahu a charakter uznesenia, ktoré je ústavnou sťažnosťou napádané, ústavný súd pripomína, že posudzovanie podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, veľmi zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09).

17. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu. Ústavný súd podotýka, že nespúšťa zo zreteľa rozdielnosť bývalej právnej úpravy predbežných opatrení a súčasnej právnej úpravy neodkladných opatrení, najmä oslabenie dočasnosti a provizórnosti neodkladného opatrenia, keďže jeho vydanie nemusí obligatórne nadväzovať na konanie vo veci samej (IV. ÚS 282/2018). V konkrétnych okolnostiach veci však o takýto prípad oslabenia dočasnosti a provizórnosti neodkladného opatrenia nejde.

18. Ústavný súd pri posudzovaní námietok sťažovateľky zohľadnil osobitú povahu inštitútu neodkladného opatrenia a tomu zodpovedajúci zjednodušený a zrýchlený procesný postup a rozhodovanie všeobecných súdov. Zbral pritom do úvahy aj skutočnosť, že úlohou všeobecného súdu pri rozhodovaní o neodkladnom opatrení je zistiť na základe dostupných dôkazných prostriedkov najvýznamnejšie relevantné skutočnosti, a to bez potreby dodržania formalizovaného postupu štandardného procesného dokazovania, a na podklade osvedčených skutočností následne vo veci rozhodnúť. Nariadenie neodkladného opatrenia musí vychádzať z opísania rozhodujúcich skutočností hodnoverne osvedčujúcich dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana. Všeobecný súd teda zisťuje iba najvýznamnejšie skutočnosti dôležité pre rozhodnutie vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 5/2012 z 28. novembra 2012).

19. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu (v spojení s odôvodnením uznesenia okresného súdu) (body 2 a 3 tohto uznesenia) je zrejmé, že výlučne pre potreby rozhodnutia o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia považoval z navrhovateľom predložených listinných dôkazov za osvedčený nárok navrhovateľa (určenie, že nehnuteľnosti v jeho vlastníctve nie sú zaťažené záložným právom sťažovateľky), pričom zohľadnil, že z neprihlásenia zabezpečovacieho práva v konkurze na majetok úpadcu vyplýva zákonný následok podľa § 28 ods. 4 zákona o konkurze. Pokiaľ sťažovateľka v odvolaní uvádzala, že svoju pohľadávku riadne a včas prihlásila do konkurzu vrátane zabezpečenia, neprodukovala k tomuto tvrdeniu žiadne dôkazy. Krajský súd zároveň uviedol, že do meritórneho vyriešenia tejto otázky je potrebné zamedziť právnym následkom výkonu záložného práva (zмене vlastníckych práv k predmetu zálohu) (začatie výkonu záložného práva je poznamenané na liste vlastníctva).

20. Na tomto mieste ústavný súd dopĺňa, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti spochybňuje osvedčenie nároku, ako aj potreby dočasne úpravy pomerov iba vo všeobecnej rovine a svoje námietky v tomto smere nijakým spôsobom nekonkretizuje.

21. S poukazom na relevantné časti odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd zastáva názor, že argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam Civilného sporového poriadku týkajúcim sa predpokladov vydania neodkladného opatrenia (osvedčenie existencie nároku a potreby neodkladnej úpravy pomerov).

22. Nad rámec uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia dostatočne reagoval aj na ďalšiu argumentáciu sťažovateľky (záložné právo nezaniklo,

res iudicata), keď konštatoval, že posúdenie otázky, či záložné právo zaniklo alebo nie, resp. či jej posúdeniu bráni prekážka rozhodnutej veci, bude predmetom konania vo veci samej.

23. S poukazom na všetky už uvedené skutočnosti možno konštatovať, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu je ústavne udržateľné, nevykazuje znaky svojvôle a neodporuje aplikovanej právnej úprave spôsobom, ktorý by mohol mať za následok namietané porušenie sťažovateľkou označených práv.

24. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

25. Ústavný súd konštantne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016, II. ÚS 255/2018) – k takému záveru môže viesť len ústavne neudržateľný výklad zákona najvyšším súdom v otázke posúdenia prípustnosti dovolania.

26. V zmysle ustáleného právneho názoru ústavného súdu rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv.

27. Ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd pri posúdení podmienok dovolacieho konania ústavne akceptovateľne vysvetlil dôvody ich nesplnenia, keď konštatoval, že dovolací dôvod § 420 písm. d) a f) CSP je neaplikovateľný, pretože v danom prípade nejde o rozhodnutie vo veci samej ani také, ktorým sa konanie končí (bod 20 napadnutého uznesenia). Následne aplikoval § 447 písm. c) CSP, rešpektujúc jeho zmysel a účel. Právny názor najvyššieho súdu o nesplnení zákonnej podmienky dovolacieho konania nie je arbitrárny, najvyšší súd ho ústavne akceptovateľne odôvodnil a jeho úvahy sú zrozumiteľné, konzistentné a spätne preskúmateľné.

28. Ústavný súd pritom vychádza z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v súlade s ktorou je, berúc do úvahy § 420 Civilného sporového poriadku, procesná prípustnosť dovolania daná proti takému uzneseniu odvolacieho súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré konzumuje vec samu [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Obdo 76/2016 z 5. januára 2017]. V konkrétnych okolnostiach veci bol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podaný pred začatím konania a navrhovateľovi ním bola uložená povinnosť podať žalobu vo veci samej, preto o takýto prípad nejde. Vo veci nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, keďže neodkladné opatrenie bolo nariadené na podklade vecného prejednávania návrhu a vec nebola skončená z procesných dôvodov (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 23/2019 z 13. februára 2019).

29. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nebolo spôsobilé porušiť označené práva sťažovateľky, ústavná sťažnosť je preto v tejto časti zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

30. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 1. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu